

ТОШКЕНТ

Ҳақсевар, она юрт, мангу бўл обод!

ҲАҚИҚАТИ

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси

TOSHKENT HAQIQATI

1928 йил 11 декабрда асос солинган

1997 йил 4 июнь, чоршанба

№ 44 (10.922)

Эркин нархда сотилади.

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВГА ҚОЗОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ОРДЕНИ ТОПШИРИЛДИ

АЛМАТИ, 2 июнь. (ЎЗА махсус мухбири Анвар Бобоев хабар қилади). Бугун Ўзбекистон Президенти Ислон Каримов расмий ташриф билан Қозоғистонга келди. Алматы аэропортида мамлакатимиз раҳбарини Қозоғистон Бош Вазир А. Кўжегелдин Ва бошқа расмий кишилар кутиб олди.

Қозоғистон Президенти саройида Ўзбекистон Президенти Ислон Каримовга Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев пешвоз чиқди. Шу ерда мамлакатимиз раҳбарини расмий кутиб олиш маросими бўлди. Олий мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортиди. Ҳар икки давлат мадҳиялари янгради. Президентлар фахрий қоровул сафи олдида ўтдилар.

Қозоғистон Президенти қароргоҳида икки мамлакат давлат раҳбарларининг яккама-якка учрашуви бўлди. Шундан сўнг, Ўзбекистон ҳамда Қозоғистон делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокаралари бошланди. Унда мамлакатларимиз ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларини кенгайтириш, дўстона муносабатларимизни янада мустаҳкамлаш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилин-

ди. Музокараларда, айниқса, эркин савдо, ўзаро сармояларни рағбатлантириш ва ҳимоялаш, қонунчилик соҳасида ҳамкорлик ҳамда ахборот алмашувини йўлга қўйиш каби масалалар юзасидан кўплаб фикрлар алмашилди.

Икки мамлакат ҳукумат делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокаралари якунида Ўзбекистон билан Қозоғистон ўртасида кўп томонлама ҳамкорлик ва дўстона муносабатларни янада чуқурлаштириш тўғрисидаги декларация, ҳуқуқий ёрдам ҳамда фуқаро, оила ва жиноят ҳуқуқлари бўйича муносабатлар ҳақидаги шартнома, икки томонлама ҳамкорлик бўйича ҳукуматлараро комиссия тузиш тўғрисидаги протокол, шунингдек, савдо-сотиқ, алоқа, темир йўл, ишлаб чиқариш ва бошқа соҳаларда ҳамкорлик бўйича ҳужжатлар имзоланди. Сўнгра Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев икки мамлакат

ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш, халқларимизни янада яқинлаштириш, ўзаро муносабатларни мустаҳкамлаш йўлидаги буюк хизматлари учун мамлакатимиз раҳбари Ислон Каримовга «Алтын қиран» (Олтин бургут) орденини тақдим этди. Ҳукуматлараро ҳужжатларни имзолаш маросимидан кейин Президентлар И. Каримов ва Н. Назарбоевнинг маҳаллий ва хорижий оммавий ахборот воситалари вакиллари учун матбуот анжумани бўлди. Унда икки мамлакат давлат раҳбарларининг юзма-юз суҳбати ҳамда бўлиб ўтган музокаралар натижалари ҳақида сўз борди.

Кечкурун Алматыдаги республика саройида Президент Ислон Каримов шарафига қозоғистонлик санъат усталари ижросида катта концерт дастури намойиш этилди. Оқшом Қозоғистон Президенти Н. Назарбоев номидан қабул маросими бўлди.

(ЎЗА).

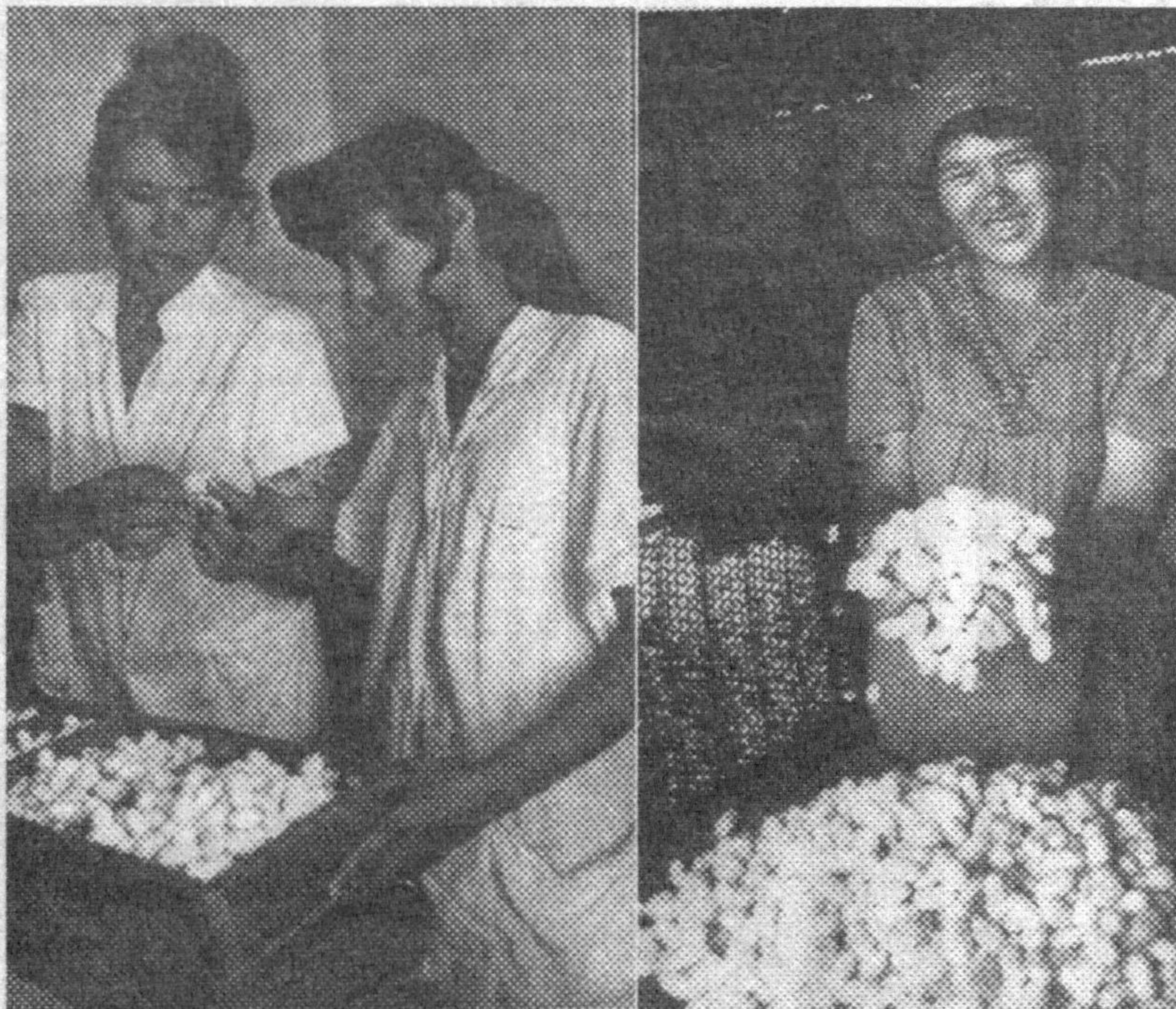
Пилла—97

ВИЛОЯТ ПИЛЛАКОРЛАРИ МАРРАГА ЕТДИ

ҚИШЛОҚДА ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТЛАРНИНГ ИЗЧИЛИК БИЛАН АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАНЛИГИ ПИЛЛАЧИЛИК СОҲАСИДА ҲАМ ЎЗИНИНГ ИЖОБИЙ НАТИЖАЛАРИНИ БЕРА БОШЛАДИ.

Қулай шарт-шароитлар яратилгани боис Ўртачирчиқ тумани 107 тонна, Бекобод тумани 136 тонна, Бўка тумани 122 тонна, Янгийўл тумани 96 тонна, Чиноз тумани 96 тонна, Қуйичирчиқ тумани 90 тонна, Оққўрғон тумани 40 тонна юқори сифатли пилла ҳосили топшириб, режани муддатидан илгари бажардилар.

— Вилоят бўйича 23 минг қути уруғдан жами 886 тонна ҳосил қабул қилиб олинди, — дейди вилоят пиллачилик ширкатлари фаолиятини мувофиқлаштирувчи кенгаш раҳбари Остонакул Маттиев. — Бу — ҳар бир қути қурт уруғидан 44 килограммдан ҳосил демакдир. Мавсумнинг муваффақиятли ўтишида пилла ҳарид нархларининг ўтган йилдагига қараганда 50 фоиз миқдорда оширилганлиги, илғор пиллакорларни моддий рағбатлантиришга алоҳида эътибор берилганлиги ҳам муҳим аҳамиятга эга бўлди. Вилоятимиз пилла тайёрлаш режасини бажарган бўлса ҳам ҳосил териш ва топшириш давом этапти. Пиллакорлар яна 80 тонна сифатли пилла топширишни ўз зиммаларига олдилар.

Қуйичирчиқ тумани бош пиллахонаси ходимлари хўжаликлардан олиб келинган ҳосилни пайдарпай қабул қилиб олмоқдалар. Суратларда: лаборатория мудири Гулнора Иштурдиева ва лаборатория ходими Дилноза Иштурдиева пилла сифатини кўздан кечирмоқдалар. Ўнгдаги суратда-бир қути қурт уруғидан 104 килограмм ҳосил топширган илғор пиллакор Муҳаббат Умарова.

Даврон АҲМАД олган суратлар.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ВА ЎЗА МУХБИРЛАРИ ЎЗАДИЛАР:

«ДЭУ-ТЕЛЕКОМ» БИЛАН ҲАМКОРЛИКДА

Янгийўл шаҳрида 12 минг рақамли уяли телефон станцияси иш бошлади. Бу билан вилоятда дунёнинг исталган нуқтаси билан боғланиш имконини берувчи замонавий алоқа тармоғи пайдо бўлди. Вилоят давлат электр алоқа ишлаб чиқариш бирлашмаси Жанубий Кореянинг «Дэу-телеком» компанияси билан ҳамкорликда жами 45 минг рақамга эга замонавий телефон станцияларини ишга туширишни режалаштирган.

ОРОМГОҲЛАРГА МАРҲАБО

Ўқувчиларнинг ёзги таътили даврида вилоятнинг сўлим гўшаларида 22 оромгоҳ ишлайди. Бу масканларнинг саккизтаси соғломлаштириш, ўн тўрттаси санаторий типиди бўлиб, уч сменада ўн икки минг нафардан ортиқ ўқувчи хордиқ чиқаради. «Соғлом авлод учун» дастурига мувофиқ виллоятдаги «Гунча», «Наргиз», «Сумча», «Феруза» оромгоҳлари Оролбўйи минтақасида яшайдиган 900 нафар ўқувчини ўз бағрига олади. Шунингдек, Бўка туманида «Меҳрибонлик» уйи, Ангрендаги мактаб-интернат тарбияланувчилари учун ҳам сўлим оромгоҳлар ҳозирлаб қўйилди.

«ЗАМИНДОР»НИНГ ХАЛҚАРО АЛОҚАЛАРИ

Бўстонлик туманидаги Қўшқўрғон қишлоғи фермер хўжаликлари «Заминдор» уюшмасини тузган эдилар. Орадан бир йил ўтди. Ана шу қисқа вақт ичида уюшма ўз сафига тумандаги бошқа фермерларни ҳам жалб қилибгина қолмай, қўшни Паркент ва Қибрай туманлари фермер хўжаликлари билан ҳам узвий алоқада иш олиб борапти.

«Заминдор» шунингдек Халқаро меҳр-шафқат корпуси, Американинг «Фермер-фермерга» дастури, Каунтерпарт Консорциум ваколатхонаси билан ҳам яқиндан алоқа боғлади.

— Халқаро меҳр-шафқат корпуси ўтган йили 18 тонна уруғлик картошка ва 20 тонна ўғит олишимиз учун маблағ ажратгани, — дейди «Заминдор» бошқаруви раиси Абдурахмон Ҳосилов. — Американинг «Фермер-фермерга» дастури экспертлари ёрдами билан эса фермерларимизнинг кооперация бўйича ўқувини ҳамда кредит уюшмасини ташкил этдик.

«Заминдор» уюшмаси шу кунларда БМТнинг таркибий бўлинмалари, «Евроазия» жамғармаси билан алоқаларни тикламоқда. Янги лойиҳалар устида ҳамкорликда иш олиб бориляпти.

Раҳим ҚОДИРОВ.

БУЮРТМАЧИЛАР КЎПАЙМОҚДА

Ангрендаги «Саноатқалинқоғозсавдо» ҳиссдорлик жамияти маҳсулотларига талаб ортиб бормоқда. Жамият буюртмачилари орасида Ўртачирчиқ туманидаги «Қобул Тўйтепекстайл» қўшма корхонасидан тортиб олиш Эстониядаги балиқчилик саноати комбинатигача бор. Бу ерда айна пайтда юз турдан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқарилаётир. Ўзланишлар натижасида бу ерда шоли, каноп похоти ва бошқа маҳаллий хомашёдан целлюлоза чиқариш ҳам йўлга қўйилди.

Мактублар, мактублар...

ЯНА ОИЛА БАҒРИДАМАН

ҲАЁТДА нималар бўлмайди, дейсиз. Ёшим улғайиб қолган. Етти қиз, икки ўғилнинг отасиман. Умримнинг ўтган йилларида турли касалликлар, фалокатлар туфайли етти бор операциони бошимдан кечирдим. Сўнггиси ўтган йили декабрда бўлди. Очиғини айтсам, бу сафар жаррохлик курсида ётишдан олдин кўзларимда жикка ёш билан оила аъзоларим, қариндош-уруғларимдан рози-ризалик сўрадим. Бу бежиз эмас. Ҳар ким ўз ҳолатини ўзи билади. Дардим оғир бўлганлиги учун туманимиз марказий шифохонасида, вилоят касалхонасида муолажа олганимга қарамай, озиб, «чўпдек» бўлиб қолган эдим. Дўхтирлар ўн икки бармоқли ичагим буралганлиги, «дард»ни ўтказиб юборганлигини таъкидлашди ва операцияга ётқизишди. Мен ҳеч қачон яна оёққа туриб кетаман, фарзандларим бағрига қайтаман, деб ўйламагандим. Аммо, жаррохларнинг ҳаётим учун беш соатлик кураши зое

кетмади. Ҳозир яна оилам бағридаман. Менга қайта умр бахш этган шифокорлар Эркин Қодиров, Эминжон Усмонов, Эгамкул Аноркулов, Мирзакул Раҳматов, Файзулла Мирзақаримов, Абдуфаттоҳ Абдуғаниевларга ҳамда туну-кун парвона бўлган ҳамширалар Гулбаҳор Каримова, Муборак Саттороваларга, умуман, шифохонанинг ширинсўхан, иноқ барча жамоасига чин дилдан раҳмат, дейман. Яхшиликларини ўзларига минг қарра бўлиб қайтсин.

Марказий шифохонанинг дўхтирларидан биргина мен эмас, боши ёстиққа теккан кўплаб кишилар борки, уларнинг ҳаммаси даво топганликларидан жуда мамнун. Элимизга астойдил хизмат қилаётган шундай меҳрибон кишилар доим соғ-омон бўлишсин, ҳаётбахш кўллари асло дард кўрмасин.

**Абдували
АБДУЛҲАКИМОВ,
Бекобод туманининг
«Деҳқонбод» жамоа
хўжалиги.**

ЙЎЛОВЧИЛАР ХИЗМАТИДА

БЕКОБОДДАГИ автотранспорт корхонаси ҳиссадорлик жамиятига айлангач, жамоанинг меҳнат кўрсаткичларида ижобий силжишлар юз бера бошлади.

Жамоа 1997 йилни меҳнатда яхши нишонламоқда. Ўтган тўрт ойлик режа барча муҳим техник-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича тўла ва ортиғи билан урдаланди. Йўловчиларга ортиқча хизмат кўрсатилганлиги учун қўшимча 7 миллион сўмлик даромад олинди.

Бундай натижага эришишга корхонанинг тажрибали ҳайдовчилари Нуъмон Болтабоев, Наби Наимов, Рауф Сауров, Қодир Ҳакимов, Сотиболди Эгамбердиев ва бошқалар муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Жорий йилнинг биринчи чораги якунлари бўйича жамоа «Тошвилйўловчитранс» концернига қарашли турдош корхоналар ўртасидаги меҳнат беллашувида яхши натижаларга эришдилар. Корхонага иккинчи ўрин ва пул мукофоти берилди. Транспортчилар иш суръатини бўшаштирмай йиллик режани муддатидан бир ой илгари бажариш юзасидан зиммаларига олган мажбуриятларини шараф билан урдалаш учун кўтаринкилик билан меҳнат қилмоқдалар.

Усмон МУҲАМЕДОВ.

БИРОВ ҚУРАДИ, БИРОВ БУЗАДИ

Ангрен шаҳри билан Облик қишлоғи оралиғи саккиз чақирим. Қишлоқда серфарзанд оилалар кўп, аммо, яққаюғона болалар боғчаси биноси эскириб, талабга жавоб беролмай қолганидан кейин ота-оналар дилбандларини қаерга олиб боришни билолмай, сарсон бўлиб қолишди. Яхшиямки, қишлоққа қўшни — «Ўзрезинотехника» ишлаб чиқариш бирлашмаси бор экан, 280 ўринли янги болалар боғчаси биносини қуриб ва жиҳозлаб, болажонларга тақдим қилди.

Боғчанинг эски биносичи, у нима бўлди, дерсиз? Шаҳар ҳокимининг 1993 йил 23 мартдаги қарори билан бузиб ташланадиган бўлди. Тез орада бино бузувчилар ҳам топила қолди. Облик қишлоғи маҳалла оқсоқоли Ўринбой Муталимов унинг бир бўлагини буздирди-да, ёғоч ва тахталарини олиб кетди. Балки, у тўғри қилгандир. Аммо, шу ерда битта савол туғилади: қишлоқда бинолар етишмаётган бир пайтда боғча биносини бузиб ташлаш шартми? Уни таъмирлаб, бирор кичик корхонага берилса, маъқул бўлмасми?

**Теша ШЕРАЛИЕВ,
Облик қишлоғи.**

БОЗОР иқтисодиётига ўтиш муносабати билан тилимизда кўплаб янги сўзлар, тушунчалар пайдо бўлмоқда. «Бизнес-инкубатор» ҳам шундай ибораларнинг биридир. Бундай ташкилотлар пойтахт вилоятимизда ҳам бор. Ҳозирги вақтда шундай агробизнес — инкубатор ишлаб турипти.

— У ўтган йилнинг охирида масъулияти чекланган жамият сифатида ташкил этилган эди. Республика бизнес-инкубатори, давлат мулк қўмитасининг Тошкент вилоят бошқармаси ва Тошкент аграр университети таъсисчилари бўлдилар. Унинг барпо этилишидан асосий мақсад вилоятнинг қишлоқ жойларидаги тадбиркорлик тузилмалари ва деҳқон-фермер хўжаликлариغا илғор техника, замонавий технологиянинг янги турларини ишлаб чиқиш ва ишлаб чиқаришга жорий қилишда ёрдам бериш, кичик бизнесни, шунингдек фермерчиликни қўллаб-қувватлашдир. Бу инкубатор ҳозирнинг ўзидаёқ ўз ишини йўлга қўйди ва уни уч йўналишда одиб бормоқда.

Биринчи йўналиш ўқув-тренинг фаолиятидир. Бунда иш турли курслар очишдан бошланди. Уларда фермерлар ва қишлоқ тадбиркорлари ўз фаолиятлари учун жуда муҳим бўлган ўқув турларига жалб қилинмоқда. Улар очилган қатор курсларда замонавий иш услубларини ўрганмоқдалар, назарий билимларини оширмоқдалар. Бухгалтерлик ҳисобга олиш ва молия асосларини ўқитиш бўйича ташкил этилган ўқувга иштиёқмандлар кўпайиб бормоқда. Чунки, бозор иқтисодиёти шароитларида ҳисоб-китоб ишларини пухта билиш, у аниқ ва тўғри бўлиши керак. Буни, аввало, тадбиркорларнинг ўзлари пухта ўзлаштириб олган бўлишлари лозим.

Инглиз тили халқаро мулоқотлар тилидир. Шунинг учун ҳам бу тилни ўрганиш муҳимдир. Шуни ҳисобга олиб, агробизнес-инкубаторда бу тилни ўргатиш бўйича ҳам махсус курс таъсис этилди. Шахсий компьютерларда ишлашни ўргатиш бўйича ўқув йўлга қўйилди. Қўшимча бичиқчилик ва тикувчилик асосларини ўргатувчи курс ҳам ишлаб турипти. Унда ўнлаб қишлоқ хотин-қизлари ўқишмоқда. Агар зарурат

ва эҳтиёж туғилса бошқа курслар ҳам ташкил этиш мумкин.

Илмий-ишлаб чиқариш фаолияти иккинчи йўналишдир. Ҳозирги вақтда илмий-ишлаб чиқариш субъектларини барпо этиш бўйича ишлар олиб боришмоқда. Биринчи навбатда биологик марказни ташкил этишга киришилди. Чунки, қишлоқ хўжалигида турли хил зараркунандаларга қарши курашнинг биологик усулига эътибор тобора кучайиб бормоқда. Сабаб у тамомила зарарсиздир. Бунинг устига арзонга тушади. Заҳарли кимёвий моддалар эса

АГРОБИЗНЕС — ИНКУБАТОР:

ФАОЛИЯТ ҚИРРАЛАРИ КЕНГАЙМОҚДА

табиатга катта зарар келтиради, бунинг устига нисбатан қиммат туради. Бу марказ фойдали ҳашаротларни кўпайтириш ва биринчи навбатда деҳқон-фермер хўжаликларига етказиб бериш — сотиш билан шуғулланади. Бундан ташқари, қўзиқоринни сааноат асосида етиштириш маркази, агрокимёсервис, нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи масъулияти чекланган жамият ҳам тузилади. Айни вақтда мева-резавор мева ва гул қўчатлари етиштирувчи пункт ҳам ташкил этилмоқда.

Ҳозирнинг ўзидаёқ «Балиқ хўжалиги» ва «Сабзавот ва мева-оватлари қайта ишлаш бўйича технология линияси» каби субъектларнинг лойиҳаси тайёрланди. Яқин ўртада уни амалга оширишга киришилади. Ҳозир шериклар ва ҳомийлар излаб, хорижий давлатлар билан алоқалар йўлга қўйилмоқда. Шу мақсадда 8 та чет эл элчихоналарига мурожаат қилинди. Буюк Британия ва Олмония элчихоналари вакилларининг хабар беришича, улар «Инглиз тилини ўрганиш маркази» ва «Фер-

мерлар мактаби»ни ташкил этиш имкониятларини амалда кўриб чиқишмоқда.

Агробизнес-инкубатор негизда фермер маҳорати мактаблари очиш мақсади ҳам бор. Унинг таянч пунктлари республиканинг барча вилоятларида тузилади. Американинг халқаро Винрок қишлоқ хўжалигини ривожлантириш институти билан алоқа ўрнатилди. Шу йилнинг март ойида агробизнес-инкубаторга икки нафар америкалик фермер ташриф буюрди. Улар аграр университети талабалари, ўқитувчилари билан учрашдилар, шунингдек фермерлар мактабларини ташкил этиш ва уларни ўқитиш дастурини тузиш юзасидан мас-

лаҳатлар бердилар. Бу институт билан «Фермер-фермерга» дастури бўйича ҳамкорлик қилиш шартномаси тузилди.

Агробизнес-инкубатор фаолиятининг яна бир йўналиши фермерларнинг илмий-маслаҳат ўқувини уюштиришдир. Қисқа муддатли доимий фермерлар курслари

барпо этилади. Бундан ташқари, «Чевар» ўқув-ишлаб чиқариш маркази ташкил қилинади. Унинг курсларида қишлоқ меҳнаткашлари истаган касбни — сартарошлик, ошпазлик, рўзгор электр асбоб-ускуналарини таъмирлаш, чеварлик ва бошқа касбларни эгаллашлари мумкин. Бу ерда уларнинг назарий билимларини амалий тажрибалар билан қўшиб олиб боришлари учун зарур шароитлар яратиб берилади.

Ҳа, агробизнес-инкубатор қишлоқ тадбиркорлари, фермер-деҳқон хўжаликлари соҳибларининг яқин маслаҳатчиси бўлиб қолади, уларнинг ма-лакасини оширишга, ташкилотчилик ва ишчанлик қобилиятларини такомиллаштиришга ёрдам беради, деб ишонаман. Унинг дастлабки қадамлари шундан далолат бериб турипти.

**Ботир ТОШҲҲАЕВ,
вилоят давлат мулкни
бошқариш ва
тадбиркорликни
қўллаб-қувватлаш
бошқармасининг
бўлим бошлиғи.**

Инсон ўз меҳнатидан қониқиб ҳосил қилса, кайфияти ҳаммиша чоғ бўлар экан. «Ўзагросуғурта» давлат акциядорлик компаниясининг Юқоричирчиқ тумани бўлинимасида кўп йиллардан бери хизмат қилаётган инспектор ходимлар — Марям Болтахўжаева, Дариҳа Конусбоевалар суғурта бадалларини йиғишда ҳар йили топшириқларини ошириб бажаришдан ташқари, ўз тажрибаларини ёшларга ҳам ўргатмоқдалар. Суратларда: (чапдан) М. Болтахўжаева ҳамда Д. Конусбоевалар шогирдлари Муқаррам Гултоева билан иш устида.

Владимир Гранкин олган суратлар.

СОФ ҲАВО, ТИНИҚ СУВ, ТОЗА ТУПРОҚ УЧУН!

ТАБИАТДОН

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ҚУМИТАСИ САҲИФАСИ

ТАҲЛИЛ ВА ХУЛОСА

РЕСПУБЛИКАМИЗДА табиатни муҳофаза қилиш, унинг ресурсларидан оқилона фойдаланиш ҳақида ғамхўрлик қилишга эътибор тобора кучаймоқда. Нисбатан қисқа муддат — беш йил давомида Ўзбекистонда табиатни муҳофаза қилиш фаолияти бўйича такомиллашган қонунчилик негизи барпо этилди. Ҳавони, сувни ифлос қилаётган, ерни, ўсимликлар ва ноёб ҳайвонот оламини асраб-авайламаётган шахсларга нисбатан таъсир кўрсатишнинг турли чоралари қўлланилмоқда. Бутун республикамиздаги каби вилоятимизда ҳам бизни ўраб турган табиатни муҳофаза қилиш ишлари сезиларли даражада яхшиланди. Бунда экологларнинг муносиб ҳиссаси бор. Вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси ходимлари, «ЭКОСАН», «Соғлом авлод учун» жамғармаларининг вилоят бўлимлари ходимлари, уларнинг жойлардаги тузилма бўлинмалари, жамоатчи нозирлар ва табиат дўстлари бўлган фаоллар бу ишда яқиндан қатнашмоқдалар.

Жорий йилда аҳоли турмуш шароитларини яхшилаш, санитария-гигиена меёрларига риоя қилиш, ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишларини кучайтириш, ҳалқимизнинг табиатга асраб-авайлаб муносабатда бўлишдан иборат қадимги анъаналарини кучайтириш мақсадида республика Вазирлар Маҳкамасининг фармойиши билан Ўзбекистонда «Экология ва саломатлик кунлари» ўтказилмоқда. Кенг кўламдаги бу иш уч босқичга бўлинди. Унинг биринчи босқичи Наврўз байрамига бағишланди. Вилоятимизнинг барча шаҳарлари ва туманлари меҳнат жамоалари, ўқув юртлари, маҳаллаларда бу тўла кўллаб-қувватланди.

«Экология ва саломатлик кунлари»ни уюштириш ва ўтказишга ёрдам бериш учун вилоят ҳокимлиги, шунингдек, шаҳар ва туман ҳокимликлари ишчи гуруҳлари тузилди.

Байрам арафасида унинг биринчи босқичи якунланди. Атмосфера ҳавосининг ифлосланиш даражасини камайтириш бўйича сезиларли натижаларга эришилди. Шаҳарларда бу кўрсаткичлар 31,7 фоиздан 26 фоизгача қисқар-

ди. «Соф ҳаво» шиори остида ўтказилган тадбир самараси янада яхши бўлди. 12 та автотранспорт корхонаси, 10 та автомобилларга ёнилғи қуйиш станциялари, 2 мингга яқин автомобиллар текширишдан ўтказилди.

Вилоят шаҳарлари ва туманларида ҳудудларни ободонлаштириш, уни рўзгор чиқиндиларидан тозалаш, асфальт ётқириш, ариқларни тартибга келтириш, кўчатлар экиш бўйича кенг кўламли ишлар амалга оширилди. Ҳаммаси бўлиб 44 километр ариқ тармоқлари тозаланди. Бунинг учун 700 минг сўмликдан кўпроқ маблағ сарфланди. 23 минг квадрат метрдан ортиқ йўлларга асфальт ётқизилди.

Биринчи босқичда кўкаламзорлаштириш бўйича ишлар жадал олиб борилди. Умуман вилоят ҳудудида 300 мингга яқин дарахт кўчатлари ўтказилди. Шу жумладан, 72 мингта манзарали, 42 мингтадан ортиқ мева дарахт кўчатлари, 50 мингдан ортиқ буталар ва гуллар, 70 мингга яқин терак кўчатлари ва 63 мингта терак қаламчалари экилди.

Аҳолини экологик тарбиялаш ва маълумотини кенгайтириш бўйича ишлар анча фаоллашди. Шаҳарлар ва туманларда табиат ва болалар кўрик-танловлари ўтказилди. Чиноз туманида иқтидорли ёш экологларнинг иккинчи вилоят слёти бўлиб ўтди. Корхоналар, ташкилотлар, маҳаллаларда табиатни муҳофаза қилиш мавзуида суҳбатлар уюштирилди. Истироҳат боғлари, дам олиш жойларида паррандалар, гуллар, суратлар, табиий материаллардан қилинган турли буюмлар кўргазмалари, экологик мавзу бўйича

бадий ҳаваскорлик тўғрақлари концертлари бўлиб ўтди.

Пойтахт вилоятимизда

«Экология ва саломатлик кунлари»нинг биринчи босқичи якунлари муҳокама қилинганда ишчи гуруҳи бу тадбирлар Чирчиқ шаҳрида, Тошкент, Қуйичирчиқ туманларида, шунингдек Бекобод шаҳридаги Муқимий номли маҳалла, Янгийўл шаҳридаги «Меҳнат» ижарачи-ишлаб чиқариш ширкатида яхши амалга оширилаётганлиги таъкидланди.

Ишчи гуруҳи биринчи босқичда шаҳарлар, туманлар, корхоналар, ташкилотлар ва маҳаллаларнинг экологик ҳолатини яхшилаш бўйича тушган янги таклифларни ўрганмоқда ва уларни амалга ошириш имкониятларини кўриб чиқмоқда.

5 июндан бошлаб «Экология ва саломатлик кунлари»нинг иккинчи босқичи бошланади. Бу босқич июнь-июль-август ойлари давомида ўтади. Пойтахт вилоятимизнинг барча аҳолиси бу ҳайрли ишда фаол иштирок этадилар, деб ишонаман.

Турғун ЭРГАШЕВ,
вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг раиси.

Ёз келди. Чотқол манзараси.
Козим ЎЛМАСОВ олган сурат-лавҳа.

Қутлаймиз!

ЎЗГА ЮРТДА ҲАМ ТАН ОЛИШДИ

Вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитасида бош мутахассис бўлиб ишлаётган Ч. Перепелицинанинг экология масалаларига бағишланган мақола-хабарлари республика-мизнинг матбуот нашрларида тез-тез чиқиб туради. Атроф-муҳитнинг софлиги, демак, ҳалқ саломатлиги учун толмас курашчи газетамизнинг фаол жамоатчи мухбирларидан ҳам ҳисобланади. Унинг билимдонлик билан турли мавзуларда ёзган материалларини, айниқ-

са газетанинг «Табиат ва инсон» махсус сонларида ўқиган бўлсангиз керак.

Яқинда табиат шайдоси номига бир мактуб келди. Унда Чармиан Перепелицина Россия ижтимоий-иқтисодий ахборот агентлиги, «Труд» газетаси таҳририяти, Россия журналистлар уюшмаси ва бошқа қатор жамоатчи ташкилотлари уюштирган «Россия экология» танловининг мукофотли ўринларидан бирини эгаллагани маълум қилинди.

ВИЛОЯТ табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси базасида экологик тарғиботни яхшилашга бағишланган Республика кенгаши бўлиб ўтди. Унда барча вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмиталарининг ходимлари иштирок этдилар.

Кенгашда сўзга чиққан Республика табиатни муҳофаза қилиш Давлат қўмитасининг раиси А. Ҳабибуллаев Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида Республика Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг 1996 йилдаги иши якунлари му-

ҳокама қилинган вақтда билдирилган натижаларни мулоҳазалар ва тавсиялар асосида экологик тарғиботнинг таъсирчанлигини ошириш ва яхшилаш

бўйича вазифалар тўғрисида батафсил гапирди. Бу соҳада, айниқса, матбуот органлари, радио ва телевидение таҳририятлари билан алоқани мустаҳкам-

риш ва онгини ошириш бўйича янада самаралироқ чораларни кўришни тақозо этмоқда, — деди у. — Атроф-муҳитни соғломлаштириш бўйича вазифа-

бирлаштириш ва уни аниқ мақсадга йўналтириш лозим.

Кенгашда Республика-миз вилоятларида экологик тарғиботнинг аҳоли ва уни яхшилаш билан боғлиқ бўлган фикр-мулоҳазалар ўртоқлашилди. Кенгашда Республика-да экологик тарғиботни яхшилашга қаратилган қарор қабул қилинди.

Ч. ПАРПИЕВА.

ФИКР БИР ЕРДАН ЧИҚДИ

лаш зарурлигини ўқирди. — Мураккаб экологик аҳвол аҳолининг экологик маданиятини шаклланти-

гишли давлат ва жамоат ташкилотларигина эмас, шу билан бирга, барча аҳолининг куч-ғайратини

● Ер халқ бойлиги, уни асраб-авайлайлик

ЕР — ДАВЛАТ МУЛКИ, умумхалқ бойлигидир. Ундан оқилона фойдаланиш зарур. Ўзбекистон Республикасида ер муносабатларини тартибга солиш ва уни давлат томонидан муҳофаза қилишни йўлга қўйиш мақсадида «Ер тўғрисида»ги қонуннинг қабул қилиниши ҳам шу мақсадга қаратилгандир. Бу қонунга амал қилган нозирларимиз барча давлат ва жамоат идоралари, корхоналар, муассасалар, қишлоқ ва сув ҳўжалиги ташкилотлари, шунингдек, фуқаролар томонидан унга риоя этилиши устидан назоратни тобора кучайтирмоқдалар.

Вилоятимиз ҳудудидаги ер манбаларидан фойдаланишнинг бугунги кундаги аҳволини қисқача таҳлил қилмоқчимиз. Очигини айтиладиган бўлсак, у ачинарли ҳолатдадир. 1989 йилда вилоятимизнинг жами ҳайдаладиган ер майдони 365,9 минг гектар, шу жумладан суғориладиган майдонлар 313,3 гектар эди. 1997 йилнинг бошига келиб бу кўрсаткичлар тегишлича 330,6 минг ва 295,6 минг гектарга тушиб қолди, яъни 8 йил давомида ҳайдаладиган ер майдони 35,3 минг гектар қисқарди. Бундай жараённинг содир бўлишида кўпга объектив сабаблар ҳам бор. Жумладан, шаҳарларнинг кенгайиши, ўсиб бораётган аҳолига томорқа ажратилиши, кўпга курилишлар бўлиши ва тадбиркорликнинг ривожланиши ва ҳоказолар шулар жумласидандир. Бироқ айрим ҳўжалик ва жамоалар ердан ҳўжасизларча фойдаланиши, кўпга қонунбузарликлар содир бўлиши ҳам шунга олиб келганини таъкидлаш лозим.

Вилоятимиз табиатни муҳофаза қилиш кўмитаси ва унинг жойлардаги бўлимлари нозирлари 1996 йил давомида жами 1031 та корхона ва жамоаларда ердан фойдаланишнинг аҳволини текширдилар. Уларнинг 964 тасида камчиликлар аниқланди. Мазкур текширишлар натижасида вилоятимиз ҳудудида жами 14653 гектар ер

майдони қайта шўрлангани, шундан 1430 гектари кучли, 7694 гектар экинзорларнинг мелиоратив ҳолати ёмонлашгани, 332 гектар ер ботқоқлашиб, 150 гектар ер захлашгани, ҳайдаладиган 42 гектар ер

тўхтатиш ҳақида қарор чиқарилди, шундан 17 тасининг фаолияти тақиқланган.

Қўрилган қатий ва тезкор чоралар туфайли Ангренда 55 гектар ер майдони чиқиндилар билан банд бўлишдан, Қибрай ва Чиноз туманларида ҳайдаладиган майдон ҳўжасизларча ташлаб қўйилишидан, 100 гектар экинзор захарли моддалар билан булғанишдан сақлаб қолинди. Ўтган йил давомида 83 гектар ер майдонини қайта тиклаш назарда тутилган эди. Амалда 15 та корхона томонидан 150 гектардан ортиқ ер майдонлари тартибга келтирилди. Бундан ташқари Янгийўл туманининг

Бекобод туманида ер майдонларини шамол эрозиясидан сақловчи 10 гектар ихота дарахтзорлари барпо этилди. 400 гектар дарахтзорларни парваришlash ишлари яхшиланди. Бўстонлик тумани тоғ ёнбағирларида янгидан барпо этилган 45 гектарлик дарахтзорлар ҳам тўпроқ унумдорлигини сақлаб қолишга хизмат қилади.

Тўпроқ таркибида захарли моддалар қолдигининг кўпайиши ҳам қатта ташвиш туғдирмоқда. Ўнта туман ҳудудидаги ҳўжаликлар экинзорлари тўпроғидан 62 та намуна олиб текширилди, уларнинг таркибини аниқлаш бўйича 283 та таҳлил ўтказилган. Натижада Қуйчирчиқ, Бўстонлик туманларидан олинган тўпроқ таркибида нитрат қолдиқлари борлиги маълум бўлди. Собиқ қишлоқ ҳўжалик аэродромлари бўлган майдонларда ҳам хлорорганик бирикмалар, алфа, бета изомерлари, ГХЦГ ва ДДТ қолдиқлари бор.

Ҳозирги кунда ернинг маҳсулдорлигини оширишнинг энг муҳим омили ҳисобланган алмашлаб экиш тадбирларига эътибор сусайиб кетмоқда. Далаларга органик ўғитлар чиқариш кескин камайиб бораёпти.

Бундай ва шу каби бошқа камчиликларни бартараф этиб, барча моддий бойликларимиз негизи ҳисобланган ерни саховатли ота-боболаримиз каби кўз қорачигидек эъзозлашни амалда йўлга қўйолсаккина заминимизда инсон учун зарур бўлган турли хил нознеъматларни мўл-кўл ва сифатли етиштиришга эришамиз.

А. АБДУҲОЛИҚОВ,
Тошкент вилояти
табиатни
муҳофаза қилиш
кўмитасининг
катта нозир.

БУНИ ОНА ЗАМИН ДЕЙДИЛАР

ёки айрим туман ва шаҳарларда унумдор ерларга ҳўжасизларча муносабатда бўлинадиганлиги ҳақида

бўз ерга айлангани маълум бўлди. Бундан ташқари, 3160 гектар экинзорлар шамол ва сув таъсирида емирилиб, гумус миқдори камайиб кетган.

Кон ишлари олиб бориш ва курилишлар учун ер ажратилиш оқибатида жами 5000 гектар ер майдонининг ҳолати бузилган, улардан яқин йилларда 3000 гектари қайта тикланиб, қишлоқ ҳўжалигида фойдаланиш мумкинлиги асослаб берилди.

Текширишлар давомида «Ер тўғрисида»ги ва «Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги қонунлар талабларини бузган 177 шахс маъмурий жавобгарликка тортилиб, уларга 130 минг сўм жарима солинди. Қонунга хилоф равишда иш юритаётган 25 та ишлаб чиқариш жараёнларини

«Янги ҳаёт», «Халқобод», Ниёзов номли ва қатор бошқа ҳўжаликларни ўз маблаглари ҳисобидан жами 767 гектар ер майдонининг ҳолатини яхшилашга эришдилар.

Ўзбекистон Республикасининг «Ер тўғрисида»ги қонунда белгиланганидек, мелиоратив ҳолати ёмонлашган ерларнинг унумдорлигини давлат маблагли эвазига қўрилган тадбирлар билан ошириш лозим. Бу соҳада лойиҳалаш ва курилиш ишларига эътибор кучайганлиги туфайли Бўка, Пскент ва Юқоричирчиқ туманларида 3000 гектардан ортиқ ерларнинг мелиоратив ҳолати яхшиланди. Айни вақтда 845 гектар янги ерлар экинзорга айлантирилди. Бунинг учун жами 200 миллион сўмлик иш бажарилди.

АСАЛДАН ҚОЛИШМАЙДИ

◆ МЕКСИКАДА «Магея» деган ўсимлик ўсади. Олимлар унинг устида тадқиқот ишлари олиб бориб, ажойиб хусусиятлари борлигини аниқладилар. Америка қитъасида кенг тарқалган бу кўкатдан тайёрланган модда таъм жиҳатдан асалдан қолишмайди. Унинг таркибида турли-туман фойдали дармондорилар ва аминокислоталар бор экан. Уларнинг, ҳатто, асалдагидан ҳам анча кўплиги маълум бўлди. Бу ўсимликдан асал ишлаб чиқариш учун махсус қурилма ҳам яратилди.

Жойлардан хабарлар

ҚОРАБОҒСОЙДА БОШЛАНДИ

ҚОРАБОҒСОЙ дарёсининг суви зилоллиги ва тозаллиги билан ажралиб туради. У Ангрен шаҳрини ичимлик об-ҳаёт билан таъминловчи муҳим манбалардан бири ҳисобланади. Лекин, муҳофаза минтақаси жуда ифлосланиб кетган эди. Шаҳардаги қатор корхона ва ташкилотлар назоратнинг сустлигидан фойдаланиб, ўз чиқиндиларини шу ерга ташлашарди. Табиатни муҳофаза қилиш кўмитаси нозирлари бонг урганларидан кейин бу нуқсонни бартараф этишга киришилди.

Минтақани чиқиндилардан тозаллаб, ер майдонларини қайта тиклаш вазифаси уни ифлослантирган корхона ва ташкилотлар зиммасига юклатилди. «Ўзбекрезина-

техника» ишлаб чиқариш бирлашмаси, картон идишлари комбинати, Қўйлиқ асфальт-бетон заводининг бу ердаги 5-цехи ва бошқа корхоналар биргаликда ишга киришдилар. Улар экскаваторлар, бульдозерлар, автотранспорт воситалари, ишчи кучи ажратдилар. Ҳамкорликдаги иш дарҳол ўз натижасини берди. Санокли кўнлар давомида 7 гектар майдон чиқиндилардан тозаланди. Бу ерни қайта тиклаш ишларининг биринчи босқичи бажарилди.

Бундай ишларни бошқа дарёларнинг муҳофаза минтақаларида ҳам олиб бориш режалаштирилди. Бу эса атроф-муҳит мусавволигини яхшилашга ёрдам бериши билан диққатга сазовордир.

АРРА СОЛМАНТ, АКС ҚОЛДА...

КўКАРИБ турган дарахтлар ва буталарни кесиш мумкин эмас. Тартиб шундай. У қонунлар билан мустаҳкамланган. Бу соҳадаги ўзбошимчилик эса жазосиз қолмайди. Лекин, амалдаги тартибқоидаларни била туриб, унга амал қилмаслик ҳоллари ҳам учраб турибди.

Оҳангарон минтақавий табиатни муҳофаза қилиш кўмитаси нозирлари текшириш ўтказганларида шундай номувофиқликларга дуч келди. Фуқаро М. Барлибоев ҳеч қандай рухсатсиз Акча овчилик ҳўжалиги ҳудудида дарахтлар ва буталарга арра солган. Бир нечта кўкариб турган табиат неъматларига зарар етказган. Бундай ўзбошимчилик унга қимматга тушди. Ўз ҳамёнидан 200 сўм

жарима тўлашга мажбур бўлди. Фақат шу жазо билан қутулмади. Табиатга етказган зарарнинг ўрнини қоплаш учун ундан яна 900 сўм товон пули ундирилди.

Худди шундай қонунбузарликка йўл қўйган бошқа фуқаролар ҳам фойс қилинди. А. Сотиболдиевнинг ҳам 200 сўм жарима ва 840 сўм товон пули тўлашдан бошқа илоҳи қолмади. И. Нишоновнинг айби «камрок» бўлгани учун нозирлар уни 200 сўмлик жарима билан жазоладилар.

Ҳа, кўкариб турган дарахт ва буттага ўзбошимчилик билан болта урманг, арра солманг. Бу, эскичасига ҳам, янгичасига ҳам, бориб турган гуноҳдир.

Собир ҲАМИДОВ.

ВАЪДАБОЗЛИК ҚАЧОНГАЧА?

СЎНГГИ ОГОҲЛАНТИРИШ

БўКА пахта тозалаш заводи туманда атроф-муҳитни ифлослантирувчи йирик корхоналардан бири ҳисобланади. Бу ерда атмосфера ҳавосига чиқинди чиқарувчи манбалар бор. 1990 йилда ўтказилган рўйхатга олишда аниқлангани ўн етти та эди. Улар жами бўлиб ҳавога 120 тонна чанг тарқатарди.

Ўшанда туман табиатни муҳофаза қилиш кўмитаси билан ҳамкорликда ҳавога чиқинди чиқаришни кескин камайтириш ва ниҳоят тўла бартараф этишга қаратилган тадбирлар келишиб олинганди. Шунга мувофиқ 1995 йилга келиб тарқатиладиган чанг миқдори 105 тоннага камайиши мўлжалланганди.

Орадан етти йил ўтишига қарамай бу соҳада белгиланган натижага тўла эришилмади. Корхона раҳбарияти ҳар йили қуруқ ваъда беришдан нари ўтмади. Завод ҳамон атрофга қирқ тонна чангни тарқатмоқда. Бунинг устига чиқиндини ҳавога чиқариш меёрлари бўйича хужжатлар янгиланмади.

Табиатни муҳофаза қилиш нозирлари корхона раҳбарлигининг бундай лоқайдлигини эътибордан четда қолдирмай бир неча марта жазо чоралари кўришга мажбур бўлдилар. Ўтган йилнинг августда завод директори Б. Абдуллаевга 1200 сўм миқдорида жарима солинди.

Жорий йилнинг апрелида туман прокурорлиги билан ҳамкорликда қайта текшириш ўтказдик. Унда ҳавони муҳофаза қилиш бўйича хужжатлар тўлиқ эмаслиги, корхона ҳамон ўз чиқиндилари билан атмосферани ифлослантираётганлиги аниқланди. Бу гал завод директори нисбатан кескинроқ чора кўрилди. Унга 2400 сўм жарима солинди. Корхона ҳудудида экологик аҳвол учун маъсул бўлган А. Каримжонов ҳам зиммасидаги вазифани бажаришда ўзибўларчиликка йўл қўйгани қайд қилинди. У ҳам ўз шахсий ҳамёнидан 1800 сўм миқдорида жарима тўлайдиган бўлди.

Корхона маъмуриятига ҳаво ҳавзаларини муҳофаза қилиш бўйича тегишли хужжатларни тезроқ расмийлаштириш ва табиатга зарар келтирувчи манбаларни бартараф этиш уқтирилди, акс ҳолда «Табиатни муҳофаза қилиш» қонунига мувофиқ завод иши тўхтатиб қўйилиши қайд қилинди.

М. ҲОЛИҚОВА,
Бўка тумани
табиатни муҳофаза
қилиш кўмитасининг
давлат нозир.

Бекобод биология таҳлилиятида қишлоқ ҳўжалик зараркунандаларига қарши курашда ишлатиладиган фойдали ҳашаротлар етиштирилмоқда. Ушбу сурат шу ерда олинган.

● **Боғ-роғларимиз муҳофазаси долзарб вазифалардан бири****БЎСТОНЛИГИЧА ҚОЛСИЯ**

БЎСТОНЛИҚ тумани ўзининг гўзал табиати билан республикамиз аҳолисининг меҳрини қозонган, зилол суви, тоза ҳавоси, ўрмонзорлари, турли хил ҳайвонот олами билан ҳар бир кишини ўзига ром қилган. Мана шу диёрда 160 дан ортиқ дам олиш оромгоҳлари, 70 га яқин болалар соғломлаштириш масканлари, 7 та сиҳаттоҳ жойлашганлиги ҳам бежиз эмас. Шу билан бирга туманда саноат, қурилиш, автомобил корхоналари, жамоа, фермер-деҳқон хўжаликлари ҳам кенг ривожланган.

Бу ўз навбатида табиатта бевосита ёки билвосита салбий таъсир кўрсатмоқда.

1996 йил туманда табиатни муҳофаза қилиш қонунларининг бажарилиши мунтазам текшириб борилди. Қўмитамиз корхона ва ташкилотлар жамоалари билан ҳамкорликда олиб борган саёй-ҳаракатлари оқибатларида атмосфера ҳавосига чиқарилаётган зарарли моддалар миқдори 23,7 тонна, очиқ сув ҳавзаларига тозаланмаган оқаваларни ташлаш 24,46 минг куб метр қисқарди.

Бурчмулла қишлоғида 40 йилдан ортиқ вақтдан бери сақланиб келаётган, инсон саломатлиги учун ғоятда зарарли ҳисобланган маргимуш ишлаб чиқариши қолдиқлари экологик талабларга жавоб берадиган равишда кўмиб ташланди. Бу ерда биологик рекультивация ишлари олиб борилиб, дарахтлар екилди. Худди шу каби висмут қолдиқлари омборхонаси бўлган 14,0 гектар майдонда ҳам техник мусавфоллаштириш ишлари тугалланиб, биологик рекультивация бошлаб юборилди.

Бунинг учун 600 минг сўм маблағ ажратилди. Майдонда боғ барпо этишга киришилди. Она заминини ҳар хил кимёвий ўғитлар, захарли дорилардан бузилишининг олдини олиш мақсадида маҳаллий ўғитлардан фойдаланиш кенгайиб бормоқда. Бу эса минерал ўғитларни ишлатишнинг каммайишига олиб келяпти. Жумладан, охирги уч йил мобайнида азотли ўғитлардан фойдаланиш 600 тонна, захарли кимёвий моддаларни ишлатиш икки баравар камайди.

Аммо ишимизда камчиликлар, муаммолар ҳали жуда кўп. Қатор корхона, ташкилот ва муассасалар раҳбарлари томонидан табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларнинг бузилиши ҳамон учраб турпти. Кейинги вақтларда 12 мансабдор шахс маъмурий жавобгарликка тортилди, уларга 6550 сўмлик жарима солинди.

Ўсимлик ва ҳайвонот дунёси муҳофазаси бўйича 24 фуқарога 7026 сўм жарима со-

линди, 9 фуқародан эса ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига келтирган зарари учун 35695 сўм тоvon ундирилди. Сув ҳавзаларига зарарли моддалар ташлашни меёридан орттирган «Энергоқурилиш-индустрия» ишлаб чиқариш бирлашмаси 92235 сўм тоvon тўлади.

Қўмитамиз нозирлари бу йил ҳам режа асосида жойларда табиатни муҳофаза қилиш талабларига қандай риоя қилинаётганлигини аниқлаш бўйича текшириш ишларини сусайтирмаяптилар. Йилнинг ўтган ойларида бу соҳада йўл қўйилган нуқсонлар очиб ташланди. Ҳаммаси бўлиб 50 тадан ортиқ текшириш ўтказдик. Натижада қонунни кўпол равишда бузиш

Мутахассис мулоҳазалари

ҳолларининг 10 таси аниқланди. Унинг сабабчиларига 7400 сўм миқдорида жарима солинди.

Туманимизда экологик вазиятни соғломлаштиришга пайдо бўлган баъзи муаммолар тўсқинлик қилмоқда. Улар ҳал этилса, туман табиати яна ҳам ўзгача жозиба касб этарди. Бу муаммолар асосан қуйидагилардан иборат. Вилоятимизнинг асосий ичимлик сув манбаи Бўстонлиқ туманида ҳосил бўлади. Шунинг учун бу сув манбаларини ифлосланишидан сақлаш биринчи навбатдаги долзарб вазифа бўлиб қолмоғи керак. Лекин, Чимён, Бақачўл, Хўжакент, Ғазалкент канализация тармоқлари қурилиши тўхтаб қолганлиги муносабати билан юқорида қайд этилган дам олиш оромгоҳлари, болалар соғломлаштириш масканлари, сиҳаттоҳларнинг асосий қисмида ҳосил бўлаётган оқавалар асосан ўраларга қўйилаяпти. Улар ўз вақтида олиб кетилмаслиги оқибатида сув манбалари ва ҳосилдор ернинг устки қатламлари ифлосланишига сабаб бўлмоқда.

Ҳозирги вақтда ишлаб турган Чимён, Чорбоғ тозалаш иншоотларининг иш самарадорлиги ниҳоятда паст. Етарлича тозаланмаган, чекланган зарарли мод-

далар меёридан бир неча бор ортиқ бўлган оқавалар очиқ сув ҳавзаларига қўйилмоқда. Мана шу ҳолни инобатга олиб Чимён, Бақачўл, Хўжакент, Ғазалкент канализация қувурлари қурилишини тезлаштириш лозим. Шунда туманда жойлашган корхона, ташкилот ва муассасаларда ҳосил бўладиган оқаваларни ушбу канализация тармоғига оқишиш имкони юзага келади.

Бўстонлиқ тумани асосан тоғлиқ ва қирликлардан иборат бўлганлиги туфайлиги аҳолини ёқилғига бўлган эҳтиёжини қондириш ҳозирги бозор иқтисодиётига ўтиш даврида ғоят қийинлашиб бормоқда. Табиий газ тоғлиқ минтақада йўқ. Суюлтирилган газ билан таъминлашда тез-тез узилишлар бўлиб туради. Кўмир ва бошқа ёқилғи турларини етказиб беришда ҳам мунтазамлик йўқ. Бунинг оқибатида дов-дарахтларнинг қирқилиши оддий ҳолатга айланиб қолди. Бу эса ерларнинг шамол, сув эрозиясига ҳамда сув захираларининг камайиб кетишига олиб келади.

Тоғли минтақаларда 7300 дан ортиқ хонадон яшамоқда. Ҳар бир хонадонга ёқилғи учун йилга камида 10 куб метр ўтин керак бўлади. Шундай бўлган қанча дарахт қирқилишини фараз қилиб кўринг. Ушбу муаммони ҳал қилиш учун биринчи навбатда Чорбоғ шаҳарчасини табиий газ билан таъминлаш ишлари тезлаштирилиши лозим. Юқори тоғли минтақа аҳолиси учун ёқилғи етказиб бериш чора-тадбирларини кўриш, уларни имкон даражасида суюлтирилган газ, кўмир билан мунтазам таъминлаб туришни йўлга қўйиш керак.

Республикамизда 1997 йил инсон манфаатлари йили, деб эълон қилинган экан, табиатни инсон манфаатига нақадар зарур эканлигини, унинг мусавфоллиги, соғлом экологик вазият авлодимизнинг соғлом, баркамол бўлиши учун асосий омил эканлигини унутмаслигимиз керак.

Т. ЮНУСОВ,
туман табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раиси.

Мўъжизалар оламида**ТОҒОСТИ ДАРЁЛАРИ**
ТОҒОСТИ ДАРЁЛАРИ

ЕР КУРРАСИ гўзал, табиати ранго-ранг, боғу роғлар, тоғу дараларга бурканган. Унинг ўзига хос сирлари, тузилиши, ўтирилишлар ва сувнинг бекилиб кўринмай оқаётган жойларини кўришга муяссар бўлдик. Охири сувнинг баланд тоғ остида келаётган жойига бориб тўхтадик.

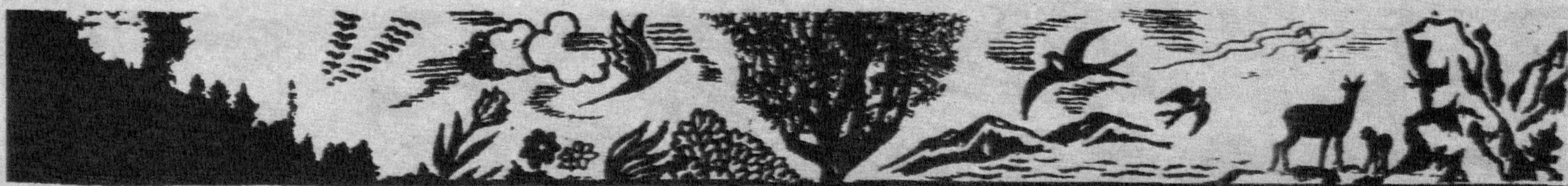
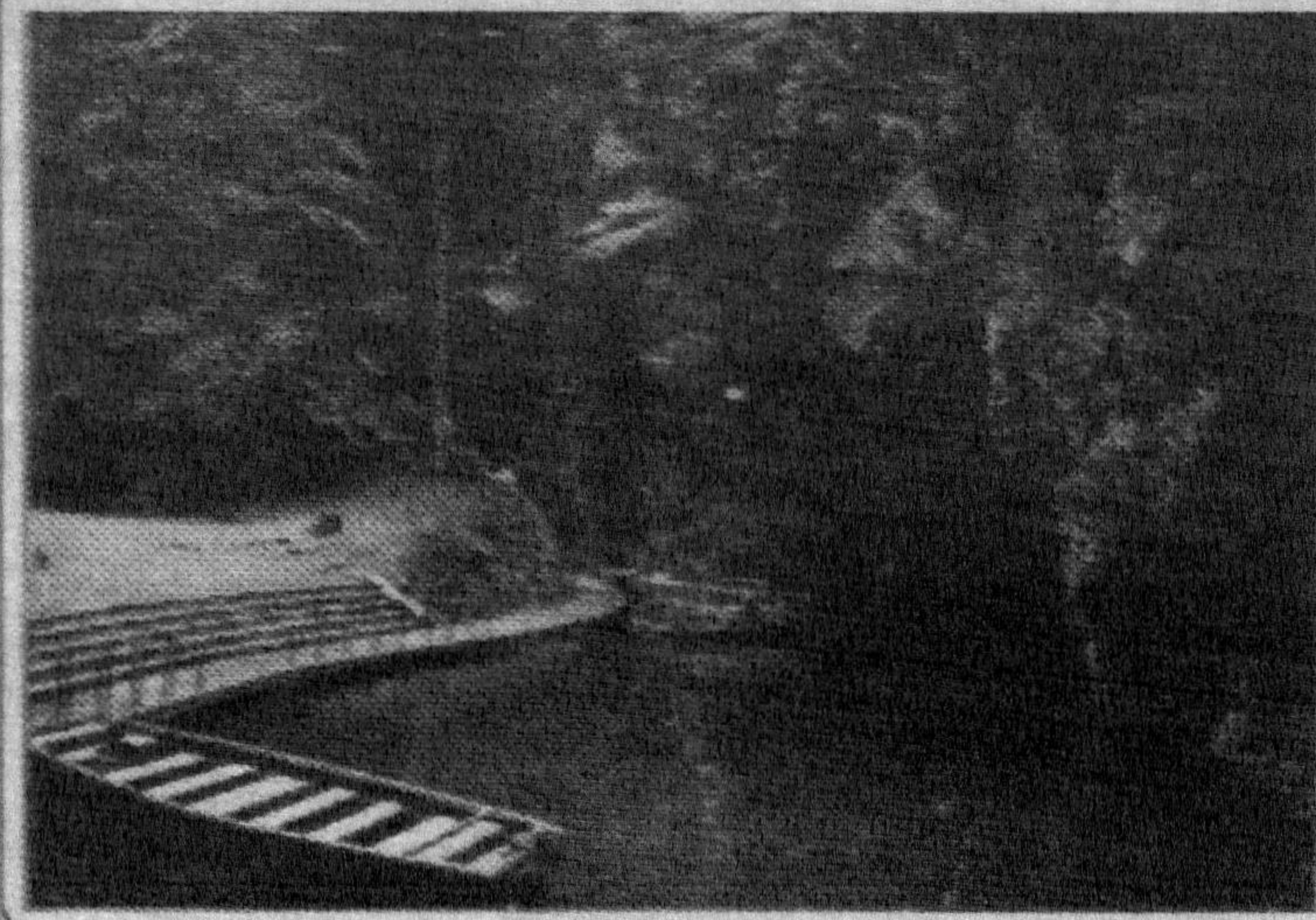
Бундай булоқ сувини Суриянинг Маълула деб аталмиш денгиз сатҳидан икки минг метр баландликдаги қишлоғида ҳам кўриб ҳайрон қолгандик. Мана шу қишлоқда дастлабки одамлар яшаган – тоғ ичида ўйиб қурилган уйлар ҳам борлигини кўрганимиз. Тоғ ости сувлари туфайли 6000 йил олдин бу ерга келган одамларга ҳаёт манбаи бўлиб хизмат қилганлиги устида эмакдошимиз гапириб берганди.

Тоғ ости дарёлари, шу жумладан, тоғ осларидан келувчи булоқ сувлари сирлари ҳам яхши ўрганилмаган. Ўз вақтида Тошкент вилоятида ҳам булоқлар кўп эди. Эндиликда уларнинг анчагинаси йўқ бўлиб кетди. Ёз кунлари муздек, қиш кунлари илқ бўлган ёқилғи, танга даво сувларни ёшлигимизда маза қилиб ичиб юрган пайтларимизни эслайман.

Тоғ ости дарёлари, булоқлар ва бошқа сув манбалари табиат мўъжизаларидан бўлиб, Оллоҳнинг инсон учун, дарахт ва жониворлар учун яратган азиз неъматларидан биридир. Уларни тоза тутиш, эъзозлашга катта аҳамият беришимиз зарур.

Қудрат АХМЕРОВ,
профессор.

СУРАТДА: Оврупо маркасидаги Моравия тоғлари остида оқиб ўтувчи Пунква дарёсининг сайёҳлар кирадиган жойида.

Чорва посбонлари

Ҳар тўғрида

УЛАР БЎРИ ОВЛАЙДИЛАР

ликларга хос вазминлик билан ҳикоясини бошлади Эргаш ака. — Шимолий-Ғарбий Тяньшаннинг ўзига хос рельефи ва иқлим шароитлари бор, ҳайвонот ва ўсимлик дунёси эса ранг-баранг. Тоғ ёнбағирлари ва сойлардаги ўрмонларда тол, терак, олма, нок, ёнғоқ, оқ қайин, арча, тут дарахтларини учратасиз. Чангалзорларда тўнғизлар, бўрсиклар, тулки, тоғ эчкилари, кийиклар, бўрилар яшайди. Мен қўриқлаётган ҳудуднинг қисқа таъсифи шундан иборат.

Биз Эргаш аканинг яхшигина оёчи эканлигини ҳам билардик. У бу ерларнинг энг маккор, қонхўр ваҳшийлари — бўриларга қарши неча бор тик боранглигидан хабардор эдик. Шунинг учун суҳбатимизни шу мавзуга бурдик.

— 1986 йилдан бошлаб минтақада ҳаваскор овчилик ман қилинди. Ҳудуд миллий боққа айлантирилди. Бу фойдали жониворлар қатори ваҳший ҳайвонларга ҳам жуда қўл келди. Уларни отиш мумкин бўлмай қолди. Оқибатда, бў-

рилар кўпайиб кетди ва ёввойи жониворлардан ташқари уй ҳайвонлари ҳам ҳужум қилиш ҳоллари юз бера бошлади. Қишда аҳоли манзилгоҳлари яқинида бу ваҳшийларнинг увиллашини ҳар тун эшитиш мумкин. Шундай кунларнинг бирида мен бўрининг изидан тушдим. Қорға ботиб, ўн чақиримча юрганимдан кейин уларни ғўж бўлиб ўсиб турган бу-

«Табиат ва инсон» муаммо кўтаради

та остида учратдим. Бўрилар бир неча эди. Милтигим тепкисини босиб, ихситасини ер тишлатдим, уларнинг бири анча йирик эди. Албатта, қишда бўрини топиш ва отиш жуда мушкул, тоғлик жойда эса янада машаққатли. Бу ваҳшийлар одатда сойларда писиб ётади, тунги оёдан кейин шундай жойларда «дам» олишади. Бу ерларга қадам босиб бўлмайди, ҳатто, вертолет ҳам ёрдам бера олмайди. Махсус ўргатилган итлар

билан ҳам уларни ўсимликлар орасидан излаб топиши ниҳоятда қийин.

— Бўри овига отланмасдан олдин, — суҳбатини давом эттириб деди ўрмон нозирини, — унинг жойи синчиклаб ўрганилиши керак.

Бир кун Ойналган сойини кўздан кечириб юрганимда буталар тагида ётган иккита бўрига дуч келиб қолдим. Уларнинг бирини отишга улгурдим, иккинчиси эса қочиб қолди. Бўри терисини шилиб, давлатга топшириб, мукофот олмакчи бўлдим. Илгари шундай тартиб бўларди. Овчиларга нақд пулли мукофотдан ташқари ўқлар, қопқонлар ва бошқа зарур анжомлар беришарди. Ҳозир эса улар умуман берилмайдиган бўлиб қолди...

Эргаш аканинг кўюниб гапирганича бор. Чунки, бўрини ов қилиш билан ҳар қандай киши шуғуллана олмайди. Бунинг учун махсус тажрибага эга бўлиш лозим. Бу эса йиллар давомида тўпланади. Уларни моддий рағбатлантиришнинг барҳам топиши овчиларнинг камайиб кетишига сабаб бўлмоқда. Қуйидаги ҳодиса тумандаги

Хумсон қишлоғи атрофида шу йилнинг апрель ойида содир бўлди. Бу ерда бўрилар фақат тойчаларнинг еттигасини бўғизлаб кетишибди. Қишлоқда яшовчилар ваҳшийларга қарши курашда ёрдам беришни сўраб, мутасадди ташкилотларга мурожаат қилдилар...

Қиссадан ҳисса шуки, ҳозирги вақтда бўрилар кўпайиб кетмоқда ва ёввойи жониворларга қирон келтириш қатори чорвачиликка ҳам зарар етказмоқда. Шунинг учун бўри овини ҳар томонлама рағбатлантириш ва қўллаб-қувватлаш вақти келди. Бунинг учун овчиларни зарур қуроллар, қопқонлар билан таъминлаб туриш лозим. Уларга автотранспорт воситалари бериштиш зарур. Махсус овчилар бригадаларини тузиш даркор. Бу масала «Ўзбекистонда қўриқлаш» олдига қўйилган эди. Лекин, у ҳали ҳал қилинганча йўқ. Бизнингча, бу ишда ўзибўларчилик кайфиятидан воз кечиб, амалий ишга ўтиш лозим.

М. МАҲМУТОВ,
давлат биология назоратининг жамоатчи нозирини.

МЕТЕОРИТЛАР
ТЕККАНДА...

МЕТЕОРИТЛАР тегиб, одам ўлганлиги ҳақидаги ҳодисалар фанга маълум эмас. Лекин, уларнинг тушиши билан боғлиқ бўлган ҳангомалар етарлича тўпланган. Кўнларнинг бирида метеорит уйнинг томини ўпириб, шилдан ўтиб қараётган устига тушган, уйда эса грипп билан оғриган бемор аёл ётарди. У устига уч қават кўрпа ёпиб олганлиги учун жароҳатланмай қолган. Кўнларнинг бирида ваэни 22 килограмм бўлган тош бошқа уйни ўпириб уч бола улаб ётган қараётнинг шундоқ ёнгинасига тушган. Худо сақлайман деса шундай бўларкан-да.

1951 йилда метеорит бир америкаликнинг елкасига урилган, у жароҳатланган, ниҳоятда қўриқиб кетган. Орадан ўн йил ўтгач осмондан шундай тош ёнгиналик бир аёлнинг устига тушган, лекин, уни жароҳатламаган. Сабаб метеорит кичкина бўлиб, химомо орасида ўралашиб қолган.

СЕВИМЛИ ИТИ САҚЛАБ
КОЛДИ

БУ ҳодиса Бошқирдистондаги Нефтекаминск шаҳрида юз берди. Рухий-асаб диспансерига «тез ёрдам» эслаш қобилиятини бутунлай йўқотган бир қизни олиб келди. У қайсиз боришини билмай кўчаларда айланиб юрарди. Милиция орқали исмини аниқлаш, ота-онасини топиш мумкин бўлди. Бироқ, қиз отасини ҳам, онасини ҳам танимади, мустақил оқват ҳам тановул қилолмас ва қийинчи ечишни ҳам билмасди.

Рухшунос шифокор Н. Косенконинг айтишича, бемор беҳосдан кучук билан сайр қилишни яхши кўришини айтиб қолди. Ити Колли Доллини дарҳол касалхонага олиб келишди. Ит қизни дарров таниди ва унга эркаланиб, ялай бошлади, вевулади... Бемор тўсатдан отини айтди ва дарҳол ҳамма нарсани эслади. Иккинчи кунидек эси амалда тўла тикланди ва у, ҳатто, эсини йўқотишга сабаб кучли рухий зарбага учраганлигини ҳам айтди.

МИЛЛИОНЕРЛАР
КЎПАЙМОҚДА

ЖАҲОНДА миллионер бойлар сони кўпайгандан кўпайиб бормоқда. Фақатгина сўнгги ўн йилда уларнинг сафи уч баравар ошди. Иоханнесбургда нашр этиладиган «Мейл энд гардиан» газетасининг ёзишича, шахсий сармояси бир миллион доллардан ошқиб бўлган 6 миллион киши бор. Уларнинг биргаликдаги бойлиги 17 миллиард долларни ташкил этади. Газета 2000 йилгача бу сармоя 24 миллиард долларгача кўпаяди, деб ҳисоблайди.

Айниқса, Латин Америкасида тез бойиб кетиш кўзга ташланмоқда. Бу ерда сўнгги ўн йилда миллионерлар 22 фоиз, Осиёда эса 15 фоиз кўпайган. Жаҳон бўйича бу орттиш ўртача 8 фоизни ташкил этмоқда.

Бу кўпчилик ривожланаётган мамлакатлар бозор иқтисодиёти йўлига ўтаётганлиги ҳамда фонд биржаларининг кескин кўпайиши билан изоҳланади. Миллионерларнинг ҳаёт тарзи ҳам ўзгармоқда. Деярли уларнинг ҳаммаси кунига 12-14 соатдан ишлайди. Бўлар-бўлмас ортиқча қаражатлардан тийилиб юради.

АВСТРАЛИЯЧА АЖРАЛИШ
АВСТРАЛИЯДА яшовчи аборигенлар — маҳаллий қабилаларда кўпхотинлик кенг тарқалган. Бунинг ўзига хос суғурта томони ҳам бор. Кексайган эр ўз хотинларидан бирини сотиш билан рўзгорини бутлаб олиши мумкин. Ҳатто уни бошқа эркакка қарзга бериши билан ўзини озик-овқат ва тамаки билан таъминлаб олади.

Айни вақтда аборигенлар кўп гапирмайдилар. Эркакларнинг ёқтирмаган хотинларидан ажралишлари ҳам мураккаб эмас. Улар ўз умр йўлдошларига биргина

«кет» сўзини айтсалар, ажралиш учун шунинг ўзи кифоя, сўқабаш бўлиб қолаверади.

ҚУШЛАР ТИЛИНИ БИЛАДИ

ЛЕЙПЦИГДА яшовчи бу қизалоқ қушлар суҳбатини эшитиши ва тушунишини айтганда олимлар ҳайрон қолишди. Тўғрироғи, у суҳбатини эшитмасдан кўрар экан. «Улар расмлар ёрдамида бир-бирлари билан мулоқотда бўладилар» дейди саккиз ёшли Грета. Унинг ноёб қобилиятини ўрганаётган тадқиқотчиларга «Мен уларнинг расмларини шундоқ кўраман» деб қизалоқ бармоғи билан пешонасини кўрсатар экан.

Мутахассислар Гретани Лейпцигдаги ҳайвонот боғига олиб бордилар. Қизалоқ паррандаларни кузата бошлади. «Ҳозир бу жажжи қушлар жуда исиб кетишибди, улар қўмилишга борадилар», деди у. Орадан

сония ҳам ўтар-ўтмас ола тўтиқушлар тўдаси ҳақиқатан ҳам парвоз қилиб фаввораси бўлган ҳовуз ёнига қўндилар. Сўнгра Грета ҳовузда емиш қидириб юрган ва қаттиқ ғоғолаётган иккита ўрдакни кўрсатиб, «улар осмонда учиб юрган қирғийдан ҳайқишяпти» деди. Ҳақиқатан ҳам ўрдаклар сув юзасидан кўтарилиб, сўри тагига

учиб ўтдилар. Бир неча бор ўтказилган текширишлар шуни кўрсатдики, қушлар Грета бундан бир неча дақиқа илгари айтганидек, ҳаракат қилдилар.

ЖАҲОНДА БИРИНЧИ ЭДИ

ЖАҲОНДА биринчи ҳайвонот боғи эраиздан олдинги 1150 йилда Хитойда пайдо бўлган экан. Хитой императорининг буйруғи билан ташкил этилган ушбу боғда кўплаб ҳайвонлар, паррандалар, балиқлар боқилган. У бизнинг ҳозирги замон ҳайвонот боғларимизга бирмунча ўхшаш бўлса ҳам кескин фарқи бор экан. У император

«Табиат ва инсон» саҳифалари мақолаларини Тошкент вилояти табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси ва «Тошкент ҳақиқати» ходимлари тайёрладилар.

ва унинг яқинлари учун мўлжалланган бўлиб, кенг халқ оммаси уни томоша қилишдан маҳрум бўлган.

Ҳайвонот боғларини барпо этиш ва сақлаш жуда кўп маблағни талаб этади. Шунинг учун ҳам қадимда бу иш билан шоқлар ва бадавлат кишилар шуғулланишган. Уларнинг кўпчилигида ноёб қушлар, балиқлар, турли хил ҳайвонлар тўплами — коллекцияси бўлган.

Жаҳонда биринчи оммабоп ҳайвонот боғи Парижда 1793 йилда очилган. Уни очган киши — машҳур Жарден де План эди. Бу ерда ҳайвонлар сақланган, музей бўлган, ботаника боғи ташкил этилган.

ВАФОДОР ЭКАН

ВИК лақабли ит ўзининг эгаси Ролан Франжьега ўлимдан сақлаб қолди. Воқеа бундай содир бўлган эди: кечқурун Ролан ўз ити билан сайр қилиб юрарди. Беҳосдан у ўзини ёмон ҳис қила бошлади, юраги тез уриб, кўзолди қоронғулашди. Ролан секин йиқилаётганини кўрган ити ўзини унга суяб, эгасининг қаттиқ йиқилишига йўл қўймади. Ролан охира эрга чўзилди. Вик эса олдинги оёқлари билан эгаси кўкрагининг юракка яқин томонини ўзига хос уқалашга киришди. Йўловчилар полициячиларни, улар эса «тез ёрдам»ни чақирдилар. Шифокорлар Франжье юраги тўсатдан тўхтаб қолганини қайд қилдилар. Агар Виканинг «уқалаш» бўлмаганида Ролан ҳаёт билан хайрлашиши аниқ эди, деб ёзади француз «Монд» газетаси.

БАЛИҚ ИРСИЯТИ
ЛАВЛАГИГА

ХИТОЙ олимлари жаҳонда биринчи бўлиб балиқ ирсиятини лавлагига кириштиришнинг удрасидан чиқдилар. Бу тадбир туфайли лавлага аҳолий хусусиятларга эга бўлди, бунда у ўзининг хоссаларини ҳам йўқотмади.

Олмониядан Хитойга келтирилган шимолда яшовчи қандайдир балиқнинг (номи айтилмаган) ирсиятини лавлагига кириштириш билан лавлага кўчатининг совуққа чидамлилиги оширилди. У Цельсий бўйича 6,5 даража совуққа ҳам чидайди. Бу унинг «музлаш нуқтаси»дан икки баравар ортиқ кўлдир. Лавлагининг етилиш даври 10-15 кунга қисқарди.

Исирик шодаси ҳам мусичага уй.

Маслаҳат

ЧОЙНИ КЎП ИЧИНГ

Хитойлик шифокорлар чойни кўпроқ истеъмол қилишни тавсия этадилар. Хунан тиббиёт дорилфунунининг мутахассислари олиб борган тадқиқотлар натижасида бу шифобахш ичимлик таркибида бўлган кахетин моддаси саратон касаллигининг хужайраларини «ҳалок бўлишига» ёрдам беришини аниқладилар. Қора чой, шунингдек, кўк чой онкологик ҳуружларга қарши курашувчи «саботли жангчи» бўлиши мумкин.

Қишлоқ кишиларига хос ажойиб бир хислат бор. Меҳнатсевар, тадбиркор, ҳалол одамни бошларига кўтаргудек ҳурмат қилишди. «Ийк ота»да Тожиқул ака Холиқулов ана шундай иззат-икромга эга кишилардан. У фидойилиги билан эл назарига тушган.

Дехқончилик Тожиқулга ота касб. Кўплар қатори ўрта мактабдан кейин далада кетмон чопди. Ғўзаларга сув таради. Сўнг механизаторлик ўқишини битириб, тракторчилик қилди. Ғалла ўрими пайтида комбайн билан дон янчди. Шу йиллар мобайнида инсонийлиги, ишга садоқати, ташкилотчилиги туфайли хўжалик бошқаруви раҳбарлари, ҳамкасбларининг ишончи ва эътиборига сазовор бўлди. 20 йилдирки, у бригада бошлиғи.

Хўжалик бошқаруви раиси Мирзааҳмад Бекешев, 3 участка бошлиғи Мамараззоқ Мирзааҳмедов ҳамда бош ҳосилот Юрий Ногайнинг унга таъриф беришда фикрлари бир жойдан чиқди: ишчан, талабчан, аммо ўжарлиги ҳам бор.

Ўжарлиги шундаки, биров буйруқ берса, «ери, етилиб келаётган экини шароитига бу гап тўғри келмаса, хўп, дейди-ю, бажармайди». 5-6 йилдан бери у яйраб қолди. «Дехқонни ўз ҳолига қўйишга қатъий амал қилинмоқда. Шундан бўлса керак, бригада 52 гектар майдондаги пахта ҳосилдорлигини кейинги икки йил мобайнида гектар ҳисобига 5 центнердан ошириб 32 центнерга етказди. Ҳар йили 64 гектарга буғдой экиб,

гектаридан 38 центнердан ғалла олмақда. Бу йилги ният ана шу кўрсаткични 42 центнерга етказиш.

Тожиқул ака билан бригадани дала шийпонида учрашдик. Камгапроқ одам экан. У бошлиқ жамоанинг чигитни қисқа муддатда экиб олишда механизатор Исроил Махановнинг астойдил ишлаганлиги, бригада теракзорларининг баравжлиги, 28 гектардаги бедадан юқори ҳосил олинаётганлиги, бригадада ижара усули яхши самара бераётганлиги-ю, яғна ишла-

биз, пиллачилар ҳақида ҳали бир оғиз ҳам сўз очганингиз йўғ-а, — дейди шийпон ҳовлисида пилла тераётган Алимаш Қурбонова, — қани, газетда бизнинг номимиз чикмасинчи, мана бу таёқни бугундан бошлаб сувга ташлаб қўяман, кейин гаплашамиз, билиб қўйинг.

— Вой, ҳазилингиз қурсин, — дея Алимашни койиган бўлди, унинг шериги Гулсун Керимбоева, — топширадиган пиллангиз бир қутидан 80 килограмм-ку, ваҳимангиз оламни бузади-я.

— Жим тураверинг, Гулсунбиби, ўзим шунчаки ҳазиллашдим, қўйдимда, — бўш келмайди Алимаш.

Тожиқул ака қулоғига чақизиб қолди.

Шундан кейин бу йил бригадада 13 қути қурт боқилаётгани, Алимаш, Гулсунбиби, баргчи Сергей Норматовларнинг туну-кун меҳнат қилганлари ҳақида сўзлаб берди.

Сўнг биз бригадир билан далаларни айландик. Дуркун ривож топаётган ниҳолларни кўриб, баҳри — дилимиз очилди. Плёнка тагига экилган ниҳоллар эса баравжлигидан ташқари танасининг йўғон кўриниши билан ҳам ажралиб турибди. Бригада ғаллазорларида бошоқлар сариқ тус ола бошлаган. Одамлар хурсанд.

Кайфият кўтаринки, ҳазил-мўтойиба бор жойда эса ишда унум бўлиши шубҳасиз.

Ўзгаришлар бор...

БОШ ветврач Беҳзод Жўраев, ферма мудирини Борис Кан билан биноларни айланар эканмиз, ўтган йили бир фермернинг гапирган гапи ҳаёлимдан ўтди.

— Бир литр маъданли сув 65 сўмга чиқди, биздан 1 литр сутни «Чирчиксут» ҳиссадорлик жамияти 20 сўмдан олаяпти, — деган эди у.

Шу фикрлар таъсири-ми, ферма мудиридан:

— Сизлардан сутни қанчадан олишмоқда? — деб сўрадим.

— «Чирчиксут» 20 сўмдан олаяпти, — деди у, — албатта бу бизни қаноатлантирмайди, лекин ҳозирча бошқа иложимиз йўқ. Келажақда иқтисодий аҳволимизни яхшилаб олиб, маҳсулотни ўзимизда қайта ишлаш ниятимиз бор. Бош зоотехникимиз Роберт Сергеевич Кимнинг фикри ҳам шундай.

Яширишнинг ҳолати йўқ. Тошкентнинг Кўкча бозорида 1 литр сут 50 сўмга, хонадонларида сугирлари кўп маҳаллаларда 35 сўмга чиқди. Хўжалиқдан сотиб олинаётган нархни эшитиб, ачиниб кетдим. Бундай нарх билан чорвачиликдаги муаммоларни ҳал этиш қийин. Аслида чорвадорлар ҳаммиша ёрдамга муҳтожлик сезиб келишмоқда.

Биз вилоятда энг яхшилар қаторида танлаган «Ийк ота» жамоа хўжалиги фермасининг хизматчилари ҳам бундай эҳтиёждан холи эмаслар, албатта.

Моддий манфаатдорлик

борасидаги қийинчиликларга қарамай, юқори кайфиятда меҳнат қилаётган чорвадорлар хизмати бизни беҳад мамнун этди. Фермада парвариш қилинаётган 208 бош сөгин сигирнинг ҳар биридан қунига бундан бир йилгана аввал 2-3 литрдан сут соғиб олинган бўлса, ҳозир бу кўрсаткич 6-7 литрни ташкил этди. Л. Ниёзова, У. Ўринбекова, А. Тўрақулова каби илғор сут соғувчилар ўзларига бирки-тилган сигирлардан 9-10 литрдан сут соғиб олмақдалар.

— Бундай кўрсаткичга эришиш учун анча ҳаракат қилдик, — дейди ферма мудирини. — Аввало, хўжалик бошқаруви чорвадорларни ижтимоий ғимоялашни яхшилади. Айни пайтда ички имкониятларни ишга солидик. Манфаатдорлик ошгач, молбоқарлар, сут соғувчилар томонидан чорвага эътибор ўзгарди.

Шу кунларда хўжалик чорвадорлари хашак ўримига киришдилар. Об-ҳаво улар учун қулай келди. Бу йил «Ийк ота»да 1800 тонна силос, 600 тонна хашак тайёрланади. Ҳозир ана шу кўрсаткичга эришиш учун 128 гектар майдондаги беда парвариши талаб даражасида олиб борилмоқда. Озуқа лавлагидан баракали ҳосил етиштириш, шунингдек, 1410 гектар ердаги ғалла ҳосили йиғиштириб олингач, сомонини ғарамлаб қўйиш режалаштирилган.

«Ийк ота»лик чорвадорлар ана шу ният билан меҳнат қилишмоқда.

Саидвали ҲАСАНОВ,
Юқоричирчиқ тумани.

Баҳорнинг охири, ёзнинг боши деҳқонларга анча тигиз келди. Бир томонда ғўза парвариши, бир томонда ғалла ўримига тайёргарлик, яна бир ёқда эса хўжаликларда пилла терими ва топшириш бошланиб кетди. Аммо ҳамма юмушлар режа билан бажарилаётгани сабабли Янгийўл тумани хўжаликларида барча ишлар маромида бораёпти.

— Баҳорги ёғин-сочинлар биров шошириб қўйган бўлса ҳам дала ишлари жадал бораёпти, — дейди туман ҳокими Йўлдош Тожибоев, — 7640 гектар майдондаги ниҳоллар қатор ораларига ишлов берилмоқда. Айниқса плёнка тўшалган 1020 гектар майдонлардаги ғўзалар дуркун. Уларнинг бир тупини ҳам жала ва ёмғирга олдирмадик, бегона ўт босмади. Маъданли ўғит, иссиқлик ва тупроқ наmidан тўла баҳраманд бўлаётгани сабабли экин ривожланишда оддий майдонлардаги қараганда деярли бир ой олдинда.

«Тинчлик», «Ниёзбош», «Қовунчи» жамоа хўжаликларида ғўза парвариши тез бораёпти. Айниқса, Абдулла Ортиқов номи жамоа хўжалиги деҳқонлари бу ишда олдинда бораёптилар. Бу хўжалик 635 гектар майдонда, шу жумладан, 160 гектар плёнка тўшалган ерда ғўза ўстирапти. 10 та культиватор экин қатор ораларига ишлов бермоқда. Далада намгарчилик кучайгани сабабли қат-

ватор экин қатор ораларига ишлов бермоқда. Далада намгарчилик кучайгани сабабли қат-

Деҳқон юмушлари

чиққан ерларни механизаторлардан қабул қилиб олаяпти. Уларнинг иш ҳақини белгилашда ҳам бажарилган иш миқдори билан бирга сифати асосий мезон қилиб олинаётди. Бригада бошлиғи Саидахмад Раҳимхўжаевнинг ўзи қатор ораларини культивация қилаётган Абдуғани Юсупов ва Аб-

раганда бир ой олдин шоналаб, гулга кирса ажабмас. Ҳисоб-китобимиз бўйича пахта сентябрнинг бошида теримга тайёр бўлади. Бир ойда йиғим-теримни тугаллаб, октябрда шу ерларга ғалла экиш мумкин.

Ҳар бири 60 гектардан майдонда деҳқончилик қилаётган Эргаш Асрорқулов ва Обид Комилов бош-

лар кўздан кечириб чиқилди. Ўз вақтида суғорилган ва озиклан-тирилган ғалла бир текис пиша бошлади. Жамоа хўжаликларида хирмонжойлар, комбайн ва транспорт воситалари таъмирланди. Яқинда тумандаги Ҳамроқул Турсунқулов номи, М. Мирзабобоев номи, «Озод», «Тинчлик», Н. Ниёзов номи жамоа хўжаликларининг ўрими мавсумида ишлатиладиган комбайнлари қай тарзда тайёрланганлиги текширувдан ўтказилди. Таъмирлашни тезлаштириш, хўжаликларни эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш, механизаторларга барча зарур шароитларни яратиш юзасидан қатъий чора-тадбирлар белгиланди.

Дала кўрки — деҳқондан, деган гап бор халқимизда. Янгийўллик миришкорлар ғайрат билан меҳнат қилиб, мўл ҳосил етиштириш учун барча имкониятлардан самарали фойдаланмоқдалар. Эрта-индин бу ерларда комбайнлар ишга тушади, етиштирилган ғалла ҳосили хирмонларга тўкилади. Эл-ризиқига ризқ қўшилади.

Рафиқ ТУРСУНОВ,
«Тошкент ҳақиқати»
муҳбири.

ҲАММАСИГА УЛГУРИШ КЕРАК

қалоқ ҳосил бўлиб, бегона ўт тез ўсиб кетди. Деҳқонлар ҳар бир пайкалга қайта-қайта кириб, ерни юмшатишга ва ўтоқ қилишга мажбур бўлмоқдалар. Қишлоқ аҳли ғўзаларни қатқалоқ исканжаси ва бегона ўтлардан тозалаш, яганалаш ишларида пахтакорларга кўмаклашмоқда.

— Культивацияда ниҳоятда эҳтиёт бўляғимиз, — деди хўжаликнинг бош ҳосилоти Эркин Мирзаев. — Бу ишни энг тажрибали механизаторларга топширганмиз. Бригадаларда ташкил этилган сифат комиссияси культивациядан

дуқаҳор Собировларнинг ишини эгатма-эгат текшириб юргани устидан чиқдик. 65 гектар майдондаги ниҳоллар яхши ўсяпти. 40 киши ўтоқ билан машғул. Айниқса пленкали 15 гектардаги ниҳолларнинг бўйлиги кўзга яққол ташланади.

— Келгуси йилда, барча майдонларда шу усулда пахта етиштиришга кўчамиз, — дейди Саидахмад Раҳимхўжаев. — Мана шу ерларга чигит экилаётганда гектарига 200 килограммдан карбамид ва чиритилган гўнг солгандик. Ниҳоллар тез ўсяпти. Бошқа ерлардагига қа-

лиқ бригадаларда ҳам худди шундай илиқ гапларни эшитдик. Демак, янгича усулда пахта етиштириш, гарчи ерни экишга тайёрлаш ва экиш пайтида биров қийинчилик содир бўлган бўлса ҳам, деҳқоннинг эътиборига тушди.

Пахтакорлар уни кенгайтириш учун ҳозирданок келгуси йил юмушларини режалаштирмоқдалар.

Янгийўл тумани хўжаликларида ғалла ўрими-йиғимига тайёргарлик ҳам қизғин. Қуни кеча 7 минг гектар майдондаги ғаллазор-

«Шунқорлар-97»

ЮРТГА СОДИҚ ЎҒЛОНЛАР

Чирчиқ олий танк командирлари муҳандислик билим юртида «Шунқорлар-97» ҳарбий-спорт мусобақаларининг республика якуновчи босқичи низомига етди. Ушбу тадбирни Ўзбекистон ёшларининг «Камолот» жамғармаси, Мудофаа, Халқ таълими, Соғлиқни сақлаш вазирликлари, Ўзбекистон касба уюшмалари федерацияси кенгаши, Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси, республика мудофаасига қўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташиклоти ҳамда Ўзбекистон фажрийларни ихтимой қўллаб-қувватлаш «Нуроний» жамғармаси ўтказди.

Бу мусобақалар ёшларни мард, жасур, жисмонан бақувват, маънавий етук, ҳарбий бурча содиқлик руҳида тарбиялашни кучайтириш мақсадида ўтказилди.

Мусобақанинг қуйи босқичларида ўрта мактаб, лицей, гимназия, касб-хунар билим юртларининг ўқувчи ва чақириқ ёшидаги ўсмирлари қатнашди. Беллашувларнинг финал босқичида Қорақалпоғистон Республикаси, барча вилоятлар ва Тошкент шаҳридан 29 та жамоа иштирок этди.

Қизгин ўтган беллашувларда биринчи ўринни Наманган ви-

лояти Косонсой туманидаги 35-ўрта мактаб ҳамда Навоий вилояти Нурота туманидаги касб-хунар лицейи эгаллади. Чирчиқ шаҳридаги 21-ўрта мактаб жамоаси учинчи ўринни олди.

Бўлима командирлари беллашувида биринчи ўрин Чирчиқ шаҳридаги 21-ўрта мактабнинг бўлима командири А. Металевга насиб этди.

Суратларда: Чирчиқ шаҳар командаси; оҳангаронлик ўсмирлар; газалкентлик ёш мерганлар.

Владимир ГРАНКИН олган суратлар.

Танлов якунланди

МАЪМУРЖОН УЗОҚОВНИНГ ШОГИРДИ

Марғилонда ёш хонандаларнинг Ўзбекистон халқ ҳофизси Маъмуржон Узоқов номидаги биринчи республика кўрик-танлови якунланди. Уни «Ўзбекнаво» гастрол-концерт бирлашмаси ва Фарғона ви-

лояти ҳокимлиги ҳамкорликда ўтказди. Тошкент вилояти вакили Оролмирза Сафаров биринчи ўрин ва биринчи даражали диплом соҳиби бўлди.

Р. Камолов, ЎЗА мухбири.

Сўраган эдингиз

ТАРТИБИ ҚУЙИДАТИЧА

Менинг шахсий автомашинам бўлганлиги сабабли ДАН ва автомобилларга тегишли бўлган барча янгиликлар, ўзгаришлар билан кўпроқ қизиқаман. Яқинда, 1997 йилги техник кўриклар учун тўловлар миқдори ўзгарди, деб эшитдим, ростми? Шу ҳақда маълумот берсангиз.

Х. ЮСУПОВ, Қибрай тумани.

1997 йилги давлат ва шахсий автотранспорт воситаларининг техник кўриги 31 августга ўтказилди. Мазкур йилда кўриқдан ишлаб чиқарилган йилги тоқ бўлган транспорт воситалари ва аввалги йил турли сабаблар билан ўтмай қолган автотранспорт воситалари текширилди.

Техник кўрик шанба ва якшанба кунлари ДАН масканларида, қолган кунлари эса, барча шароитларга эга бўлган йирик автокорхоналарда ўтказилди. Бу ҳақда маҳаллий рўзмаларда ҳам маълумотлар берилмоқда.

Айтиб ўтиш лозимки, айрим ҳайдовчилар техник кўриқдан ўтиш учун келганларида ёнларида баъзи бир ҳужжатлари йўқлиги сабабли овораю сарсон бўладилар.

Йиллик техник кўриқдан ўтишда автомашина эгалари қуйидаги ҳужжатларга эга бўлишлари ва ДАН ходимига курсатилари шарт:

— паспорт (ҳарбий хизматчилар учун шахсий ҳужжат билан бирга хизмат қилаётган ҳарбий қисмининг турар-жой билан таъминланганлигини тасдиқловчи маълумотнома);

— ҳайдовчилик гувоҳномаси (агар техник кўриққа транспорт воситасининг эгаси ўрнига ўнинг вакили олиб келса, ушбу транспорт воситасидан фойдаланишни тасдиқловчи нотариал идора томонидан берилган ишонч қоғози);

— транспорт воситасининг техник паспорти (техник танлови);

— ҳайдовчининг соғлиғи тўғрисидаги тиббий маълумотнома ва ўз касбига яроқлиги тўғрисидаги ҳулоса.

Бундан ташқари, техник кўриқдан ўтказишда қуйидаги тўлов чипталари ҳам тақдим этилади:

— барча турдаги автотранспорт воситалари учун техник кўриқдан ўтказиш учун 25 сўм тўланади;

— тиркачалар учун — 10 сўм;

— мототранспортлар учун — 15 сўм;

— шахсий автотранспорт воситаларининг ҳар бир от кучидан 14 сўм 10 тийин (1996 йил учун 9 сўм 40 тийин) йўл солиғи тўланади;

— шахсий мотоцикл ва моторолерларнинг ҳар бир от кучидан 8 сўм 45 тийин (1996 йил учун 5 сўм 63 тийин) тўланади;

— шахсий автобуслар, юк автомобиллари ва микроавтобусларнинг ҳар бир от кучидан 28 сўм 13 тийин (1996 йил учун 18 сўм 75 тийин) йўл солиғи тўланади.

Шунингдек, транспорт воситалари учун суғурта тўловлари ҳам тўланиши керак. Бу тўлов миқдори енгил автомобиллар, автобуслар учун энг кам иш ҳақининг 50 бараваридан бир фоизни ташкил қилади. Юк автомобиллари учун энг кам иш ҳақининг 50 бараваридан 1,5 фоизи, мототранспортлар учун эса энг кам иш ҳақининг 50 бараваридан 0,5 фоизи миқдоридан тўланади.

Дилмурод ШУКУРОВ, вилоят ИИБ Давлат автомобил назорати бошқармаси техник назорат бўлими бошлиғи, милиция майори.

*СПОРТ*СПОРТ*СПОРТ*СПОРТ*

ЎЗБЕКИСТОН ФУТБОЛЧИЛАРИ — ПЕШҚАДАМ

Футбол бўйича 1998 йилги жаҳон чемпионати яқинлашган сари Ўзбекистон миллий терма командаси иштирок этаётган бешинчи саралаш гуруҳида кураш қизгин тус олмақда. Ўтган якшанба кuni футболчиларимизнинг Индонезиядаги учрашуви ҳам кескин кураш билан ўтди. Учрашувнинг биринчи қисмида ўйин жиддий тус олганига қарамай, иккала команда ҳам анча-гача рақиб дарвозасига тўп кирита олмади. Мезбонлар биринчи бўлиб тўп киритди — ўн бир метрлик жарима тўпи дарвозага аниқ йўналтирилди. Командалар ҳисоб 1:0 бўлганда та-наффусга чиқди. Ўйиннинг иккинчи ярмида индонезиялик футболчилар ютқини мустақамлашга зўр бериб ҳаракат қилишди, лекин уларнинг барча уринишлари зое кетди. Аксинча, Олег Шацких ҳисобни тенглаштиришга муваффақ бўлди.

Шундай қилиб, ўйиннинг дуранг натижа билан тугаши Ўзбекистон командасини бу гуруҳда етакчи ўринга олиб чиқди. Ўзбекистон футболчилари уч ўйинда 7 ҳол тўплаб, Яман футболчиларидан ўзиб кетишди. Яманликлар ҳисобида ҳам 7 ҳол бор, лекин улар тўртта учрашув ўтказган.

Футболчиларимизнинг Индонезия терма командаси билан иккинчи саралаш ўйини 20 июнь кuni Тошкентда, «Пахтакор» марказий стадионида бўлади.

(ЎЗА).

ЁШ ПОЛВОНЛАР УЧРАШУВИ

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН Республикаси пойтахти Нукус шаҳрида бугун оғир атлетика бўйича ўсмирлар биринчи мамлакат ўйинлари бошланади. Ушбу беллашувга вилоятимизнинг 10 нафар полвонлари етти вази кўрсаткичи бўйича иштирок этишади. Улар орасида 1991 йилда туғилган спорт усталари Сарвар Мусаев, Александр Корабогатовлар бор.

— Республика ўйинларига вилоятимиз бўйича мактаб ўқувчилари ўртасида ўтказилган мусобақаларнинг ғолиблари саралаб олинди, — дейди Тошкент вилоят болалар ва ўсмирлар олимпия тайёргарлиги мактаби раҳбари Саид Аъзамов. — Шубҳасиз, йигитларимиз ишончимизни оқлашади. Шунингдек, улар таркибидан 16 ёшдаги Шохрух Носиров, Александр Мусаев каби чиниқан полвонлар ҳам қатнашади.

Тўлқин ИБРОҲИМОВ.

Об-ҳаво

4-8 июнь кунларида Тошкент вилоятининг кўпчилик қисмида дастлабки вақтда ёғингарчилик бўлмайди. Тоғли ҳудудларда қисман ёмғир ёғиши, охириги кунларда ҳароратнинг пасайиши кутилади. Ҳарорат кечаси 18-23, кундуз кунлари 32-37 даража иссиқ бўлади.

«Тошкент ҳақиқати» жамоаси таниқли шоир, таҳририятнинг собиқ масъул котиби

Султон АҚБАРИЙ

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига ҳамдардлик изҳор этади.

Тошкент вилояти прокуратураси маъмурияти Юқоричирчиқ тумани прокурори Б.А. Ультраховга отаси

Амри УЛЬТРАХОВнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент вилояти ҳокимлиги жамоаси ҳокимлигининг масъул ходими Баҳодир Ҳақимовга волидай муҳтарамаси

Раҳбар ая ҲАКИМОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

ТОШКЕНТ ҲАҚИКАТИ
TOSHKENT HAQIQATI

Муассис:
ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ
ҲОКИМЛИГИ

Бош муҳаррир
Фотхиддин
МУҲИДДИНОВ

Матбаа миқдори:
700000, Тошкент
шаҳри, Матбуотчилар
кўчаси, 32.

Телефонлар:
хатлар ва оммавий
ишлар бўлими: 33-40-48
Эълонлар:
33-99-15, 36-57-27.

• Эълон ва билдирув-
лардаги факт ҳамда да-
лиллаларнинг тўғрилиги
учун реклама ва эълон
берувчилар масъулдир.